

(Ook) Ons Brabant Beleidsplan 2023 – 2026

“Als je het niet vertelt, bestaat het niet”

Ilja Leonard Pfeijffer

Voorwoord

Voor u ligt het nieuwe beleidsplan voor de periode 2023- 2026 van het Brabants Historisch Informatie Centrum (BHIC). We staan aan de vooravond van een periode van *verandering*. Na invoering van de nieuwe Archiefwet in 2025 stopt namelijk de bestuurlijke verantwoordelijkheid van de minister bij het BHIC door terugtrekking van het Rijk. Natuurlijk blijft er een gezamenlijke verantwoordelijkheid voor het Archiefstelsel, maar die zal anders ingevuld worden.

Bij de aankondiging in 2018 deed het ministerie een appèl op de Regionale Historische Centra (RHC's) om in hun eigen regionale omgeving een krachtige actieve positie in te nemen in de digitale transitie van de archief- en informatiesector. “Een sterk RHC kan andere overheden stimuleren werk te maken van de begrippen *duurzame toegankelijkheid* en open overheid. Bovendien kunnen de RHC's vanuit een actieve positie in een netwerk samen met andere instellingen de toegang tot ons cultuurgood verbreden.”

Een ambitieuze opdracht die ons moet uitdagen. De betrokkenheid van het Rijk gaat na het aannemen van de nieuwe Archiefwet veranderen en zo komen we nog meer op eigen benen te staan. We kijken dan ook met vertrouwen uit naar een toekomst die kansen en mogelijkheden biedt om nog zwaarder in te zetten op de versterking van onze *regionale positie*.

In het verleden waren we gebonden aan de ministeriële verantwoordelijkheid en dienden besluiten over bijvoorbeeld toetreding tot onze Gemeenschappelijke Regeling (GR) ter goedkeuring aan Eerste en Tweede Kamer te worden voorgelegd. Dat zorgde soms voor een bestuurlijke traagheid waardoor bijvoorbeeld het besluit tot toetreding van Boxtel lang op zich liet wachten.

Deze nieuwe fase geeft ook meer ruimte aan al onze deelnemers om *bestuurlijk betrokken* te zijn bij hún archief. In de oude situatie was maar een beperkt aantal bestuurlijk vertegenwoordigd. Dat zal in de gewijzigde GR anders zijn. Financieel gezien heeft de uittreding van het Rijk geen enkele consequentie. Zo blijven de lasten, ook ten opzichte van andere archiefinstellingen, nog altijd laag. En daar mogen we best trots op zijn.

Jan Kriek
Directeur

Vooraf

Sinds de oprichting heeft het BHIC kunnen rekenen op de steun en het vertrouwen van zijn *deelnemers*, na diverse herindelingen bestaand uit negen gemeenten en twee waterschappen. Daardoor hebben we een sterke, stevige en stabiele positie in Brabant en de Archiefsector kunnen opbouwen. De afgelopen coronapandemie was een regelrechte ‘stress test’ voor de organisatie. Ook daar zijn we goed doorheen gekomen. Dankzij onze betrokken en bevlogen *medewerkers* die hun inspiratiebron vinden in de klanten waarvoor ze werken. En dat vinden we nooit vanzelfsprekend. Het afgelopen jaar hebben we vastgesteld wat de *kernwaarden* van het BHIC zijn. En dit is waar we op uit zijn gekomen. Wij vragen van iedereen die bij ons werkt dat zij *betrokken, bevlogen en belangeloos* hun werk doen. Daar mag u ons dus op aanspreken. Want daar staan we voor!

U weet dat het BHIC twee gezichten heeft. Enerzijds is het een archief dat de *wettelijke taken* uitvoert, anderzijds is het een publieksinstelling die inhoud geeft aan de *maatschappelijke opgave*. In de archieffunctie bewaart en beheert het BHIC ‘op goede, geordende en toegankelijke wijze’ meer dan 40 strekkende kilometer papieren archief, alsook een groeiend aantal terabyte aan digitale bestanden in ons e-depot. Na het Stadsarchief Amsterdam en het Nationaal Archief is het BHIC de grootste fysieke archiefbewaarplaats van Nederland en ook in digitale omvang behoort het tot de grootste.

In de publieksfunctie bewerkt, verrijkt, redigeert en presenteert het BHIC de historische informatie en beleving op dusdanige wijze dat een zo groot mogelijk, een zo divers mogelijk en zo tevreden mogelijk publiek wordt bereikt. De geschiedenis is daarbij geen doel op zich, maar bovenal een middel om bij te dragen aan de maatschappelijke cohesie: door de historische content aan te bieden als een aangename en zinvolle vrijetijdsbesteding, kan het publiek zich *verbonden* voelen met de eigen leefomgeving, met de eigen geschiedenis, met de eigen identiteit. Het gaat dus vooral om ‘binding’. *Interactiviteit* tussen klanten onderling en met het BHIC vormt daarbij een belangrijk sleutelwoord.

Het BHIC onderscheidt zich van andere RHC’s niet alleen door deze visie, maar ook door een afwijkende verhouding tussen de archief- en de publieksfunctie. Waar bij veel instellingen het primaat berust bij de archieftaken, ziet het BHIC de archieffunctie wel als noodzakelijke voorwaarde voor de publieksfunctie (zonder content geen klanten), maar is zij daaraan niet ondergeschikt. Een archief ontleent immers tegelijkertijd ook zijn bestaansrecht aan dat publiek: het archief bestaat opdat het geraadpleegd wordt. Door die onderlinge afhankelijkheid zijn beide functies ten principale *gelijkwaardig*.

Een archiefinstelling met een wettelijke taak en een maatschappelijke opgave

In onze wettelijke taak voeren we de archiefwet uit om de archieven op goede, geordende en toegankelijke manier te bewaren en te beheren. Voor onze deelnemers maar ook voor de rechtzoekende burger. Als pijler en onmisbaar onderdeel van de rechtsstaat. Daarnaast zijn we een publieke instelling met maatschappelijke opgave. Zo zien we het als onze opdracht om de Brabantse geschiedenis levend te houden voor een zo groot, zo divers en zo tevreden mogelijk publiek.

Beide taken zijn voor het BHIC even belangrijk. We doen daarbij ons werk zonder aanzien des persoons: Een willekeurige bezoeker aan onze website is ons even lief als de ambtenaar van een van onze deelnemers.

Vanuit onze kernwaarden: betrokken, bevlogen en belangeloos.

Zo zijn onze manieren!

Met dit nieuwe beleidsplan zetten we een belangrijke stap voor de komende jaren: het *meerstemmig* (diverser en inclusiever) maken van onze archieven en van de organisatie. Deze verbreding zal zich niet beperken tot deze beleidsperiode.

Alle ambities, met uitzondering van het digitaal duurzaam depot, worden *budgettair neutraal* uitgevoerd en er hoeven geen extra middelen voor te worden gevraagd.

Het wil dat ons archief het archief wordt van *alle Brabanders*.

Deelnemers BHIC

Negen gemeenten

Bernheze, Boekel, Boxtel, Land van Cuijk, Maashorst, Meierijstad, Oss, Sint-Michielsgestel en Vught

Twee waterschappen

Aa en Maas en De Dommel

Met eigen ogen

“Als je het niet vertelt, bestaat het niet”. Maar welke kant(en) van het verhaal laat je zien? De geschiedenis van Nederland loopt lang niet altijd synchroon met de geschiedenis van Brabant. De term *vaderlandse* geschiedenis suggereert een illusie van eenvormigheid die geen recht doet aan de eigen Brabantse ontwikkeling. Deze loopt van het grote hertogdom Brabant, tot vervolgens - na de Opstand als één van de Generaliteitslanden onder de naam Staats Brabant - naar uiteindelijk de vorming van de *provincie Noord-Brabant* na 1795.

Wie die ontwikkeling niet kent, begrijpt onvoldoende van alle dwarsverbanden met België. Dat *bredere Brabantse verhaal* moet verteld en bestudeerd worden. Om die reden werd er in 1836 besloten tot de oprichting van het Provinciaal Genootschap van Kunsten en Wetenschappen in Noord-Brabant. Ook toen was er volgens de initiatiefnemers een schrijnend gebrek aan kennis over onze provincie.

Het Genootschap is inmiddels al lang opgeheven maar hun doelstelling - de eigen geschiedenis kennen en beseft hebben van de eigen Brabantse identiteit - is nog springlevend. Ook het BHIC herkent zich in die doelstelling. Wij stimuleren - door middel van het verlenen van *fellowships* aan jonge wetenschappers - onderzoek naar de Noord-Brabantse Geschiedenis vanaf 1795.

Via diverse kanalen maken we de resultaten daarvan toegankelijk voor een breder geïnteresseerd publiek. Zo helpen we mee geschiedenis te schrijven. Dat is slechts één van de vele manieren om de kennis over Brabant te bevorderen. Die wens delen we met veel andere Erfgoedorganisaties en heemkundekringen. Het liefst slaan we daarom de handen ineen en zoeken we, waar en zoveel mogelijk, *samenwerking*.

Zo ziet het BHIC kansen om de Citadel en het Citadelterrein te laten uitgroeien tot een provincie brede *erfgoedlocatie*. Met dat doel is een eerste verkenning gestart samen met Erfgoed Brabant.

Bredere blik

“Als je het niet vertelt, bestaat het niet”. De samenleving is sinds de jaren zestig ingrijpend veranderd. De burger is mondiger geworden. Het woord van de rechter, de agent of de politicus wordt niet zonder meer voor kennisgeving aangenomen. Protestbewegingen hebben een ingrijpende invloed gehad op het functioneren van de moderne *democratie* en het openbaar bestuur. Zodanig dat het één zonder het ander niet langer denkbaar is. Ze hebben elkaar nodig, het zorgt voor een vruchtbare kruisbestuiving. Er is zelfs een woord voor: het Poldermodel.

De protesteerdere van toen zijn regelmatig de bestuurders van nu. Maar de invloed en rol van de protestbeweging valt niet onder de jurisdictie van de Archiefwet. Hun invloed blijft daarom veelal onderbelicht en is nog maar zeer beperkt en ‘gekleurd’ - bijvoorbeeld via zoekwoorden met negatieve lading in de inventarissen - terug te vinden in onze archieven.

Dat vraagt om een *andere aanpak*. De dialoog aangaan, willen luisteren en bereid zijn eventuele omissies en verkeerde keuzes daarin te erkennen. Een eerste stap is al gezet met meer aandacht voor de positie van de vrouw en van de protestbewegingen. Het thema ‘Rebellerende Vrouwen’ is tot stand gekomen in nauwe samenwerking met vrouwen die een belangrijke rol speelden tijdens de Tweede Feministische Golf in Brabant. In dit project werden hun verhalen verteld op onze website en hun collecties toegevoegd in ons depot. Zo geven zij stem aan een extra perspectief bij de overheidsarchieven zoals het BHIC deze al jaren bewaart. Het biedt daarmee een *bredere kijk* op het verleden waardoor meer facetten van het maatschappelijk middenveld en de emancipatie van andere

sociale klassen onderdeel gaan uit maken van de geschiedschrijving. Deze wereldwijde ontwikkeling onder historici – history from below - heeft sinds de jaren zestig aan invloed gewonnen.

Diversiteit

“Als je het niet vertelt, bestaat het niet”. Het brede(re) verhaal dient verteld te worden. Die verantwoordelijkheid geldt ook voor het *meerstemmig* maken van onze archieven. Archieven waren tot nog toe veelal de archieven van, scherp geformuleerd, witte mannen. Doorgaans was maar een select gezelschap verantwoordelijk voor het openbaar bestuur. Dat bestuur is zelf steeds meer een afspiegeling van onze meerstemmige en kleurrijke samenleving. Dat zou ook moeten gaan gelden voor de archieven en de archiefsector.

Kende Brabant in de jaren vijftig en zestig nog maar een beperkt aantal *nationaliteiten*, nu gaat het om een veelvoud daarvan. Kinderen van ouders met een migratieachtergrond vinden steeds vaker hun weg in raden en besturen van onze gemeenten en provincie. Deze Brabanders met andere wortels zijn een nieuw onderdeel van onze Brabantse samenleving. Ook hun geschiedenis moet worden gearhiveerd, anders geformuleerd: Het moeten ook hún archieven zijn.

Dat is een *opdracht* voor de komende decennia, die veel verder reikt dan de voorliggende beleidsperiode. Daarvoor gaan we nu de eerste stappen zetten.

De komst van arbeidsmigranten of vluchtelingen naar Brabant is veelal eenzijdig, vanuit het perspectief van de overheid, gearhiveerd in notulen of jaarverslagen, het vraagt wellicht om *andere vormen* van archiveren en archieven om deze ontwikkeling vast te leggen.

Deze “blinde vlek” heeft ook gevolgen voor ons. We dienen ons bewust te zijn van onze tekortkomingen. We zullen “*met andere ogen*”, vanuit de visie van de ander, moeten gaan kijken. Dit bewustwordingsproces om onze archieven diverser en inclusiever te maken zal de komende periode met voorrang worden opgepakt. Zodat *iedere Brabander* zich herkent in onze archieven.

Dat vraagt niet alleen geduld en vasthoudendheid, maar ook vooral bereidheid te willen luisteren. De spreekwoordelijke oceaanstomer zal van koers moeten veranderen. In de vorige beleidsperiode is daar al een eerste begin mee gemaakt, maar dat zal de komende termijn verder worden versterkt en uitgebouwd.

Het Archievenblad schreef zelfs: “Voordat we de droom willen beleven, zullen we eerst de nachtmerrie onder ogen moeten komen” (Archievenblad juni 2022). De vraag is of dat niet wat te scherp geformuleerd is, maar het gaat ontegenzeggelijk om een belangwekkende ontwikkeling binnen de gehele archiefsector.

Daarbij zullen we lang niet altijd met open armen ontvangen worden. De visie op en het vertrouwen in de overheid is in veel landen van herkomst fundamenteel anders. We realiseren ons dat we doorgaans gezien worden als een verlengstuk van de overheid en dat het vertrouwen er niet, als vanzelfsprekend, is. De toeslagenaffaire heeft maar weer eens getoond dat wantrouwen ook niet altijd onterecht is. In een rechtstaat moet de burger weten dat hem of haar recht gedaan wordt. Die rechtzoekende burger moet dan kunnen vertrouwen op onze *onafhankelijkheid* ten opzichte van de overheid.

Het archief als pijler van de rechtsstaat

In een goed functionerende democratie zijn afspraken die de overheid met haar burgers maakt in de meeste gevallen openbaar. Dat maakt het mogelijk om als burger daar een beroep op te doen en in het uiterste geval zelfs de gang naar de rechter te kunnen maken.

Omgekeerd geldt dat ook, de overheid mag burgers herinneren aan afspraken die met hen gemaakt zijn. De rechter is onafhankelijk, het mag geen verschil uitmaken of het een burger of een ambtenaar betreft, Vrouwe Justitia is blind.

Dat geldt ook voor het archief, de archivaris ziet erop toe dat afspraken, correspondentie op een goede, geordende en toegankelijke manier bewaard worden, en dus vindbaar en toetsbaar zijn.

Dit onderdeel van onze rechtsstaat blijft vaak in discussies onderbelicht maar maakt er een essentieel onderdeel van uit. Een overheid zonder fatsoenlijke archivering bestuurt op de tast. Oud-Staatssecretaris Erik Wiebes zei tijdens de verhoren over de toeslagenaffaire letterlijk "dat hij had geprobeerd het lichtknopje te vinden".

Dat maakt onze archieftaak zo waardevol.

Organisatie

En tot slot onze allergrootste en meest veelomvattende uitdaging voor de komende jaren, de ambitie waar dit beleidsplan eigenlijk mee zou moeten beginnen: Het meerstemmig en veelkleurig maken van de organisatie zelf. Het gaat daarbij verder dan alleen de inhoud van de archieven. Ook het personeelsbestand moet diverser en inclusiever worden en een *afspiegeling* van onze huidige samenleving zijn.

Archieven hebben soms een wat stoffige uitstraling. Niet altijd terecht. Het is goed te bedenken dat het Brabantse Rijksarchief, de voorloper van het BHIC, de eerste archiefinstelling in Nederland was met een *VROUW* als hoogste baas, mejuffrouw drs. Elisabeth Korvezee. Die vooruitstrevende en vooroplopende rol in het verleden mag een stimulans zijn in onze ambitie voor meer *diversiteit* in ons personeelsbestand.

Ambitieuus

Onze operationele missie - meer, meer divers en meer tevreden publiek - blijft ook voor de komende beleidsperiode ongewijzigd. Aan de eerste en de laatste hebben we in hoge mate voldaan. Onze missie om een meer divers publiek te bereiken wordt met dit beleidsplan verder verbreed. Ging het bij het opstellen indertijd nog vooral om leeftijd, geslacht en opleidingsniveau, in tegenstelling tot het traditionele archief publiek dat vaker man, oud en hoogopgeleid was. Met dit beleidsplan wordt de scope verder verbreed naar een meerstemmig en veelkleurig publiek met minder vaak westerse wortels en met ruimte voor alle genders. Deze verbreding heeft gevolgen voor onze ambities. Stamboomonderzoek zal bijvoorbeeld in sommige gevallen niet altijd meer stoppen bij de landsgrens.

Ambitie Wij zijn het Genealogisch Centrum van Brabant

De afgelopen beleidsperiode is keihard gewerkt aan het verder vullen van de database; miljoenen persoonsgegevens zijn toegevoegd. Veel langlopende indiceringsprojecten zijn inmiddels gereed: burgerlijke stand, gevangenisregisters, bevolkingsregisters, militieregisters. Hierbij wordt samengewerkt met honderden vrijwilligers die op de Citadel en middels online crowdsourcing platforms gegevens uit de bronnen overnemen en controleren.

Er wordt continu gewerkt aan de kwaliteitsverbetering en de overzichtelijkheid van de database; foutmeldingen worden nagekeken en hersteld, ontbrekende scans worden tussengevoegd, plaatsnamen worden eenduidig gemaakt.

Ons genealogisch forum is niet meer weg te denken uit onze dienstverlening en is inmiddels uitgegroeid tot de belangrijkste online plek waar genealogen en onze eigen medewerkers elkaar met raad en daad bijstaan rond stamboomonderzoek in Brabant.

We hebben de banden aangehaald met organisaties voor heemkunde en genealogie door bijvoorbeeld presentaties over genealogisch onderzoek, rondleidingen met uitleg over de website van het BHIC en het organiseren van het evenement 'Familiegeschiedenis in de buurt' in samenwerking met het CBG | Centrum voor familiegeschiedenis.

De meeste mensen kennen een archief vooral van de zoektocht naar hun voorouders en hun *familiegeschiedenis*. Voor die doelgroep is digitalisering ongelofelijk belangrijk. Naar het BHIC gaan en kaartenbakken doorzoeken om je voorouders te vinden, is – dankzij de digitale beschikbaarheid van heel veel van ons materiaal – niet langer nodig. Dat kan nu gewoon van achter je laptop op de bank, de voornaamste reden dat *stamboomonderzoek* zo aan populariteit heeft gewonnen.

Er is veel animo voor de speurtocht naar de eigen wortels. De enorme belangstelling voor het tv-programma *Verborgen Verleden* is daarvan een tastbaar bewijs. Aan de hand van dergelijke verhalen in deze ontdekkingsreis vormen we ons een beeld van de wereld van toen. Het succes van het boek *De eeuw van mijn vader* van de schrijver Geert Mak eind jaren negentig, was daar al een goed voorbeeld van. Geschiedenis zegt meer als het een relatie heeft met *je eigen verhaal*, het wordt minder abstract. Het helpt ontwikkelingen beter te begrijpen en te duiden.

In de afgelopen periode is al stevig ingezet op het creëren van een genealogische *database* met daarin de persoonsgegevens van zo veel mogelijk Brabanders. Op dit moment telt de database de gegevens van bijna 21,5 miljoen personen en kunnen we daarvan de vruchten plukken. Maar met alleen die gegevens zijn we er nog niet. Je wil niet alleen de *beschikking* hebben over de gegevens, maar het gaat vooral om de *toegankelijkheid* ervan.

Wij willen onze (digitale) bezoekers de helpende hand bieden om hun eigen *verborgen verleden* te *ontdekken*. De drempel om onderzoek te doen is vaak te groot en weerhoudt velen om de eerste stappen daarvoor daadwerkelijk te zetten. Maar de historische sensatie om de rol van een familielid in een belangwekkend tijdvak te ontdekken doet vaak meer dan historische verhandelingen. Het één kan wel de opmaat zijn naar het ander. Een boek lezen over de ontwikkeling van de boerenstand in Brabant rond 1900 is interessanter als je het verhaal van je overgrootvader - die zelf boer was in die periode - hebt onderzocht/ontdekt.

De komende beleidsperiode wordt, voor beginnende genealogen, een laagdrempelig *stamboomdomein* ontwikkeld waar je als bezoeker, bijvoorbeeld door middel van een stappenplan met aansprekende animaties of korte filmpjes, bij de hand wordt genomen in de speurtocht naar de eigen familiegeschiedenis. Het BHC biedt daarbij ondersteuning en expertise om de zoektocht tot een succes te maken. Dat proces zal in de praktijk niet altijd stoppen bij de provincie- of zelfs landgrens. Samenwerking tussen archiefinstellingen is daarvoor cruciaal.

Ambitie Wij zijn het foto- en filmgeheugen van Brabant

Afgelopen periode stond de start van BrabantinBeelden centraal. Er is veel tijd geïnvesteerd in het bijeenbrengen van de noodzakelijke expertise en het inventariseren van aanwezig en ontbrekend filmmateriaal. Honderden oude, kwetsbare filmrollen met daarop meer dan 1.000 historische films zijn zorgvuldig geconserveerd en worden voortaan onder optimale omstandigheden bewaard in een nieuw gerealiseerd koudedepot; van een paar minuten beeld tot een uur, van amateur tot professioneel, van familiegebeurtenissen tot wereldnieuws.

Deze banden zijn volgens de nieuwste technieken gedigitaliseerd, zodat het filmbeeld scherper is dan ooit, mensen weer herkenbaar, het verleden als het ware levend. Met eigenaren en auteursrechthebbenden zijn afspraken gemaakt, zodat iedereen op de website BrabantinBeelden.nl voortaan deze beelden kan zien. En kan hergebruiken. Zo putten tv-programma's als Andere Tijden graag uit ons rijke filmarchief, maar ook in de huidige expo 'Het Verhaal van Brabant' in Het Noordbrabants Museum is veel bewegend beeld te zien uit onze collectie.

Die collectie wordt sindsdien ook steeds verder uitgebreid. Zoals met de bekende dorpsfilms van Johan Adolfs. Van steeds meer Brabantse dorpen komt de geschiedenis op BrabantinBeelden dus letterlijk in beweging.

De geschiedenis van Brabant ligt opgeslagen in onze depots. Meer dan *40 kilometer* aan documenten die voor de huidige en toekomstige generaties worden bewaard. In de vorm van charters, kaarten en documenten etc. Maar hoe Brabant er werkelijk uitzag in de middeleeuwen weten we niet. De fotografie was nog niet uitgevonden en op schilderijen zie je een romantisch, geen feitelijk beeld van de werkelijkheid.

Bij verrassing is er soms een document of een tekening waardoor we een glimp van het leven in vroeger tijden te zien krijgen. Zo ligt er in ons archief een tekening als onderdeel van een strafdossier uit 1640 waardoor we letterlijk een *beeld* hebben van het Meierijsse boerenlandschap in de zeventiende eeuw. Het dossier op zichzelf is al lang niet meer interessant voor de huidige generatie. Maar de kaart, de afbeelding die daarop te zien is, wel! Daarop is (mogelijk) de eerste kruishaag van Nederland te zien. Voer voor historici en archivariissen. Dankzij een tekening!

Beelden zeggen vaak meer over de ontwikkeling van een dorp, stad of provincie dan grote hoeveelheden tekst. Daarom is het belangrijk om naast papieren of perkamenten documenten, ook *audio en visueel materiaal* te bewaren voor de toekomst. Niet vanwege de artistieke waarde, maar omdat het de geschiedenis letterlijk in beeld brengt. Als aanvulling op al die kilometers aan documenten. Daarmee vormt het een essentieel onderdeel van het Geheugen van Brabant.

De afgelopen beleidsperiode is daarom een begin gemaakt met het presentatie platform van BrabantinBeelden waar *alle Brabantse archieven* aan mee kunnen doen. Dat is ook de doelstelling voor de komende beleidsperiode.

De eerste signalen zijn positief. Het RHCE maakt er al sinds de start onderdeel van uit, het Regionaal Archief Tilburg is ook aangesloten en er zijn goede contacten met de andere Brabantse archieven. Daarmee is het de natuurlijke opvolger van het initiatief van de veel te vroeg overleden Frank van der Made van de Brabant-Collectie en diens inspanningen voor het behoud en de toegankelijkheid van het Brabants audiovisuele erfgoed. Ook de Brabant-Collectie heeft zijn laatste beelden ondergebracht bij BrabantinBeelden en overgedragen het BHIC.

De samenwerking met de andere Brabantse archieven verloopt dus voorspoedig, dat geldt ook voor de relatie met de heemkundekringen. Om de komende beleidsperiode onze ambitie waar te maken het *foto- en filmgeheugen van Brabant* te worden, willen we zo veel mogelijk beelden verzamelen die dreigen te verdwijnen. Een eerdere oproep - met behulp van de bekende Brabander Wim Daniëls - heeft al veel resultaat opgeleverd. Daar zal de komende periode een vervolg aan gegeven worden. Door middel van *lokale middagen*, wellicht in samenwerking met onze *heemkundekringen* kan vergeten filmmateriaal ingezameld worden om het toegankelijk te maken voor iedereen die daar belangstelling voor heeft. Als we het nu niet doen, is het te laat!

Ambitie Wij schrijven Brabantse Geschiedenis

Afgelopen periode heeft het BHIC bij de keuze voor zijn publieksthema's nauwe aansluiting gezocht bij de provinciale erfgoedverhaallijnen. Op speciale websites neem je als bezoeker een duik in de geschiedenis van o.a. de Brabantse maakindustrie en voedingssector ('In Brabant staat een Huis'), het Rijke Roomse Leven ('Wierook, Wijwater en Worstenbrood' en 'RK Internaten') en de verschrikkingen van oorlogen ('Luchtoorlog 1940-1945', 'Oorlogsdagboeken Jan de Quay' en 'Brabantse Gesneuvelden'). Voor deze websites is steeds uitgebreid onderzoek gedaan in onze archieven en collecties.

Voor nieuwe thema's wordt ook omgekeerd te werk gegaan: welk Brabants verhaal wordt nog niet door onze archieven verteld? Voor het thema 'Rebellerende vrouwen', waarin de Tweede Feministische Golf centraal staat, zijn via contacten met de hoofdrolspelers van toen, onze collecties aangevuld met bronnen voor nu; om nieuw onderzoek te verrichten naar de positie van Brabantse vrouwen in het verleden. Zo hebben publieksthema's niet alleen meer een nieuwe website tot gevolg, met belangrijke verhalen en mooi beeldmateriaal, maar hebben ze ook hun weerslag op onze archieven en onderzoeksvragen. Zoals binnen het pas gestarte fellowship-programma.

Na de 'rebellerende vrouwen' zijn de verhalen van andere actievoerders opgetekend, is documentatie van andere protestbewegingen verworven, en is onderzoek gedaan naar andere belangengroeperingen. Zoals o.a. de kraak- en vredesbeweging. Thema's die het BHIC als 'geheugen van Brabant' niet alleen méér Brabanders doen bereiken, maar vooral het verhaal van een meer divers Brabant (laten) vertellen.

De geschiedenis van Nederland is veelal de geschiedenis van de Randstad. De unieke rol en *ontwikkeling van Brabant* wordt daarin vaak niet onderscheiden. Daar ligt voor Brabantse organisaties een taak.

Onze provincie heeft geen eigen geschiedenisfaculteit, maar slechts de beschikking over twee bijzonder hoogleraren aan de Universiteit van Tilburg. Ooit werd in de 19^e eeuw het Provinciaal Genootschap opgericht om daar verandering in te brengen. Het Provinciaal Genootschap heeft zichzelf opgeheven, maar hun taak is nog niet ten einde.

Wij zijn van start gegaan met het verlenen van beurzen – *fellowships* – om onderzoek te doen in onze archieven naar de ontwikkeling van Noord-Brabant vanaf 1795. Het verlenen van dergelijke beurzen aan jonge wetenschappers is een eerste stap. Een onafhankelijke commissie bepaalt welke voorstellen gehonoreerd worden. Dit nieuwe licht op de Brabantse geschiedenis moet uiteindelijk met bestaande kennis samenkomen in een nog te ontwikkelen 'Brabant portal'. Hiervoor maken we allereerst bestuurlijke archiefbronnen (zoals notulen) door middel van nieuwe technieken integraal doorzoekbaar en beschikbaar. Het portal zal daarmee oude bronnen en nieuw onderzoek verbinden tot een dynamisch geschiedenisboek van Brabant, steeds gevoed door extra bronnen en nieuwe perspectieven. Het is daarnaast goed voor ons netwerk in de wetenschappelijke wereld om jonge onderzoekers kennis te laten maken met de waarde van archieven en de verhalen die daarin te vinden zijn.

Maar welk onderdeel van de geschiedenis wordt getoond, onderzocht of bewaard? Ook in de selectie zien wij een verantwoordelijkheid. De komende beleidsperiode willen we in het teken zetten van het *meerstemmig* maken. De officiële documenten die wij krachtens de Archiefwet dienen te bewaren,

beschrijven het doen en laten van de overheid: een overheid die bestond uit een vooral witte elite. We realiseren ons dat we daarmee slechts een deel tonen.

Ook is er nog onvoldoende aandacht voor de rol van de vrouwenbeweging, de protestbeweging, migrantenbewegingen of de homo-emancipatie groepen bij de totstandkoming van het huidige Brabant. De afgelopen periode hebben we al een eerste begin gemaakt met meer *aandacht* voor de rol van het maatschappelijk middenveld maar daarop zal de komende tijd een nog zwaarder accent komen te liggen.

We zien een belangrijke rol voor het BHIC als *hoeder* van die specifieke Brabantse geschiedenis. De afgelopen jaren zijn al diverse themakaarten gepubliceerd zoals de Brabantse Gesneuvelden en de Internatenkaart. Deze beide websites zijn een goed voorbeeld van communities waar eigen herinneringen geplaatst kunnen worden, waarop vervolgens weer gereageerd kan worden. Zo schrijft de geschiedenis zichzelf en maken we gebruik van de *wisdom of the crowd*. Het BHIC is daarin vaak slechts moderator en aanjager.

Ambitie Wij verwelkomen een breder publiek

Het terrein van de Citadel zelf is, al jaren en zeker in de corona-tijd, een gewild decor voor menig evenement. Om te zorgen dat deze activiteiten écht passen binnen het cultureel ondernemerschap waarbij het ook bijdraagt aan de missie van het BHIC, zijn er afgelopen jaar toetsingscriteria geformuleerd.

Allereerst wordt er gekeken of het evenement een voor het BHIC van belang zijnde doelgroep bedient. Daarnaast wordt de organisatoren gevraagd aan te geven op welke wijze zij aansluiten bij de betrokken, bevlogen en belangeloze attitude van het BHIC. En tot slot, maar zeker van groot belang, hoe zij daarbij de zichtbaarheid van het BHIC meenemen in hun evenement.

Voor wat betreft onze digitale ontsluiting hebben we met de inzet van een webmaster ook een beter zicht gekregen op onze (potentiële) doelgroep waardoor we 'in plaats van met hagel met scherp kunnen schieten'.

Verder is er de afgelopen periode succesvol ingezet op versterking van het regionale netwerk door de banden aan te halen met onder meer Brabants Heem, Erfgoed Brabant en Omroep Brabant.

Onze missie is meer publiek, meer divers publiek, meer tevreden publiek. Aan het eerste en het laatste onderdeel van onze missie hebben we in ruime mate voldaan. De komende beleidsperiode gaat *diversiteit* (en inclusiviteit) dus meer aandacht krijgen. We gaan meer andere verhalen vertellen. Geschiedenissen over bewegingen en groepen die zichzelf tot nu toe niet terug konden vinden in onze archieven. Dat betekent dat we om die (doel)groepen te bereiken ook andere kanalen gaan bewandelen en ontdekken dan u van ons gewend bent. En dan zal het in het publieksbereik meer gaan over *kwaliteit* dan over kwantiteit: Hoe succesvol zijn we in het bereiken van *specifieke groepen*?

Dat bredere publiek willen we ook bereiken door middel van onze *locatie*, de Citadel, een bijzondere parel in de Bossche en Brabantse geschiedenis. Deze dwangburcht vertelt een verhaal op zich. Hier was de bezettingsmacht van de (Protestantse) Oranjes gelegd om de weerspannige (Katholieke) Bossche inwoners onder de knoet te houden. Het vertelt de geschiedenis van de relatie tussen Holland en de Zuidelijke Nederlanden als één van de bepalende periodes in de vaderlandse geschiedenis. Deze verhalen over de ontwikkeling van Brabant kunnen een verbinding maken tussen de wereld van toen naar de wereld van nu. Van stenen naar stories, zo wordt het omschreven door de Raad van Cultuur en de Raad voor de Leefomgeving en Infrastructuur in hun advies uit 2017 over erfgoedbeleid.

Om onze missie te versterken - om van stones naar stories te gaan - beschikken we over specifieke mogelijkheden. We zijn namelijk niet alleen Archief maar ook 'huurbaas' van een unieke historische locatie en daarmee cultureel ondernemer. Momenteel zijn we aan het verkennen of Erfgoed Brabant de nieuwe huurder van het 'Werkhuis' (het voormalige restauratieatelier) kan worden. Een dergelijke samenwerking biedt volop kansen om onze missie te versterken en *de Citadel* als erfgoedlocatie van Brabant verder te ontwikkelen.

Ondanks alle aandacht voor het ontwikkelen van de Citadel als zichtbare Erfgoedlocatie blijft ons accent liggen op onze eerste verantwoordelijkheid: *de digitale dienstverlening* en vindbaarheid. Daarmee zijn we in staat onze gebruikers zo goed mogelijk te bedienen. In de laatste Kwaliteitsmonitor Dienstverlening Archieven scoorden we het allerbeste van alle deelnemende archiefdiensten. Maar we staan natuurlijk niet stil. We zullen ons ook op dat terrein moeten willen verbeteren. De komende beleidsperiode zal worden onderzocht hoe dit verder valt te *optimaliseren*, bijvoorbeeld door middel van nog meer klanttevredenheidsonderzoek, het in kaart brengen van klantprofielen en het verder ontwikkelen van een eigen benchmark door de archiefsector.

Ambitie Wij beschikken over een eigen digitaal, duurzaam depot

De afgelopen jaren is het BHIC druk bezig geweest met het ontwikkelen van een digitaal duurzaam depot. We hebben gepioneerd met de software van het Nationaal Archief. Om al onze deelnemers zo snel mogelijk kennis te kunnen laten maken met deze voorziening, kozen we ervoor alle gedigitaliseerde bouwvergunningen op te nemen. Hierdoor behoort ons e-depot nu tot de grootste van Nederland.

De opgedane kennis en ervaring zetten we nu in om onze eigen voorziening zo goed mogelijk in te richten.

Eén van de ambities in het vorige beleidsplan was een *volwaardig eigen e-depot*. Heel lang leefden we in de veronderstelling dat het Rijk deze taak in ieder geval voor alle Rijksarchieven zou coördineren en beheren. Maar de praktijk bleek weerbarstig. De verantwoordelijke minister zag de nodige problemen en bezwaren in het uitvoeren en het kunnen dragen van die verantwoordelijkheid. Daarbij heeft het BHIC een visie op toegankelijkheid voor onze deelnemers die in de praktijk op bezwaren stuitte bij het Nationaal Archief. En dat gold voor meer archieven. Daarnaast was digitale samenwerking, bijvoorbeeld met andere Brabantse archieven, door het Rijk niet toegestaan.

De ambitie van een eigen e-depot is met grote steun van onze *deelnemers* tot stand gekomen. Uiteindelijk is na een zorgvuldige aanbesteding gekozen voor een voor ons bekend bedrijf dat deze software ook heeft geleverd aan het Nationaal Archief en meerdere andere nationale en internationale archiefdiensten. De komende periode migreren we alle digitale informatie die nu nog bij het Nationaal Archief staat naar ons eigen e-depot. Ook faciliteren we onze deelnemers en particulieren bij het overbrengen van nieuw, digitaal materiaal.

We zijn nu blij dat we op eigen benen staan. Vol vertrouwen kunnen we onze deelnemers en andere partijen een digitale duurzame voorziening aanbieden die aan al onze wensen, eisen en verlangens voldoet. Omdat we hoge eisen stellen aan de toegankelijkheid van ons e-depot ontwikkelen we samen met een daarin gespecialiseerd bedrijf verschillende portals die aan alle wensen voldoen van zowel ons publiek als onze deelnemers. De komende jaren zorgen we ervoor dat elke deelnemer en elke particulier zijn digitale materiaal bij ons duurzaam kan bewaren. Het stopt niet met het veilig opbergen en beheren van de informatie, het moet ook *gebruiksvriendelijk* zijn voor onze gemeenten en andere gebruikers. Anders schiet het zijn doel voorbij.

Zo groeien we uit tot het *expertisecentrum* in digitale duurzame dienstverlening van Brabant. De komende beleidsperiode willen we op dat terrein stappen zetten om ons door onafhankelijke keurmeesters te laten *certificeren* en laten toetsen. We zijn overtuigd van de kwaliteit van onze digitale duurzame opslag, maar dat hoge niveau kan alleen worden onderhouden als je bereid bent continu kritisch naar jezelf te kijken en te laten kijken.

Eén van de oproepen in de brief van minister Slob uit 2018 - overgenomen door ons bestuur - is te komen tot *regionale versterking*. Op het terrein van deze digitale duurzame opslag is het naar onze stellige overtuiging mogelijk om te komen tot kennisuitwisseling en samenwerking met andere Brabantse overheids- en particuliere archieven. Daarmee sluiten we aan bij de eerder genoemde oproep van de minister om in onze eigen regionale omgeving een krachtige actieve positie in te nemen in de *digitale transitie* van de archief- en informatiesector: "RHC's kunnen in mijn visie een ondersteunende of zelfs prominente rol in de digitale transitie van de archief en informatiesector spelen. Een sterk RHC kan andere overheden stimuleren werk te maken van de begrippen duurzame toegankelijkheid en open overheid".

Tot slot

Dit beleidsplan zal richtinggevend worden voor de komende vier jaar, het belang van de *burger* staat daarin opnieuw bovenaan.

“Zonder bestuurlijk geheugen zijn er geen feiten waarop we terug kunnen vallen. Dan wint de machtige en verliest de machteloze”, schreef commentator Martin Sommer in de Volkskrant.

Het archief als *pijler van de rechtsstaat* vormt de essentie van onze Archiefwet. Vanuit deze opdracht en verantwoordelijkheid zullen we ons de komende periode *betrokken, bevlogen en belangeloos* inzetten om deze ambities waar te maken.

Er is, met uw steun, de afgelopen beleidsperiode al veel tot stand gebracht waar we trots op mogen zijn. Dat moet ons blijven prikkelen om die hoge standaard ook de komende periode vast te houden. Naast alle genoemde *ambities* zijn er nog genoeg *praktische zaken* die ons bezig houden zoals de uittreding van het Rijk en alles wat daarmee samenhangt en de verduurzaming van onze Citadel. Ook daar zullen de komende beleidsperiode stappen in gezet moeten worden.

We houden u op de hoogte van onze vorderingen!